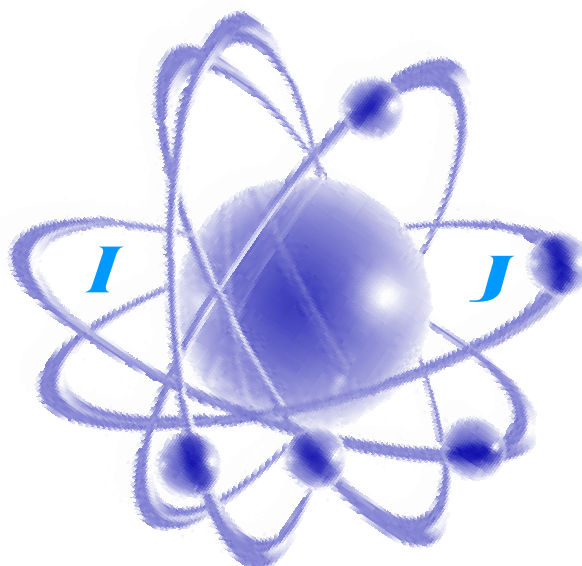

ISSN 2010-720X

ILIM HÁM JÁMIYET

2017 (№2)

FAN VA JAMIYAT

ҚАРАҚАЛПАҚ ГҮРРИҢЛЕРИНИҢ ИЗЕРТЛЕНИҰ ТАРИЙХЫНАН

З.К.Ктайбекова – үлкен оқытыўшы

Әжсинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: эпик жанр, ҳикоялар, тематика, тадқиқат қилиш, маҳорат, проза.

Ключевые слова: эпический жанр, рассказы, тематика, исследовать, мастерство, проза.

Key words: epic genre, stories, themes, research, skill, prose.

Хәзирги дәўирде әдебияттың алдыңғы ўазый-палары тийкарынан жәмийетимизде демократиялық бағдар өмир сүрип атырған бир дәўирде жаңа адамды тәрбиялаў, хәр бир инсанның еркин пикирлеўшилигин жетилистириў, жәмийетимизде жүз берип атырған өзгерислерди еркин жырлаўдан ибарат. Солай екен, әдебиятымыздағы бүгинги баслы бағдар усындай үлкен әхмийетке ийе болған мәселелерди сөз еткен гүрриңлерди, соның ишинде, карақалпақ гүрриңлерин хәзирги дәўир көзқарасынан үйрениў карақалпақ әдебиятаныў илиминдеги ең баслы машқала болып есапланады. 90-жылларға келип, ғәрезсизлик дәўириниң усындай өзгерислери менен гүрриң жанры да карақалпақ прозасын жаңа идеаллар тийкарында раўажланыўға айрықша бағдар берди.

Ғәрезсизлик дәўири карақалпақ прозасына үлкен жаңалықлар алып келди. Биз өзлигимизди, өз тилимизди, динимизди, миллий тарийхымызды айқын сүўретлеўге толық имканият алдық. Гүрриң жанрында бурын көрилмеген хәрекетшенлиги дәўир руўхы менен тең аяқ басыў, илим-техниканың раўажланыўы менен бирге илимий көз қарасларды қәлиппестириў, жаңа көз қарасқа ийе, еркин, өткир пикирли жетилискен кәмил инсан образын жасаў, жаңаша ойлаў тәризин жүзеге келтириў мәселелери менен айрықшаланды. Усы тийкарда, жаңа талант ийелери пайда болып, қәлиплесип барды. Бурыннан қәлем тербетип киятырған жазыўшыларымыз қәлбинде оянған ғәрезсизлик туйғыларын еркин, бурынғы сиясаттан қутылған ҳалда, еркинлик самалынан терең нәпес алып, өз талантын тағы да жетилистириў менен бирликте, инсан қәлбине ой салатуғын жаңа ой-пикирлерди жәрия қылды. Гүрриң жанрының сюжетлик ўақыялары 90-жылларға келип, терең миллийликте хәм хәр қыйлы көринислерде, қубылысларда, хроникалық, концентрлик, ретроспективлик сюжетлерде раўажланып барады.

Қарақалпақ гүрриңлериниң ғәрезсизлик жылларындағы поэтикалық өзгешелигин изертлеп үйрениў – ең әхмийетли машқалалардың бири болып, әдебияттаныў илиминиң раўажланыўында айрықша орын ийелейди.

Гүрриң жанры туўысқан халықлар әдебиятында, қазақ әдебиятын изертлеўши илимпаз З.Қабдолов тәрәпинен дәслепки қазақ әдебиятындағы гүрриңлер изертленген болса [1], Б.Акмуханова тәрәпинен 1917-1941-жыллардағы қазақ гүрриңлериниң раўажланыў жоллары [2], қырғыз әдебиятында Б.Кебекова тәрәпинен 1924-1960-жыллардағы қырғыз гүрриңлериниң раўажланыў жоллары [3], түркмен әдебиятында гүрриң жанры Э.Ишанкулиев тәрәпинен [4] өзбек әдебиятында Н.Владимирова тәрәпинен XX әсирдиң 20-40-жылларындағы өзбек гүрриңлериниң раўажланыў тарийхы, тематикасы хәм образлар

[5], У.Норматов тәрәпинен 1956-1961-жыллардағы өзбек гүрриңлериниң тийкарғы раўажланыў тенденциялары [6], Ш.Турдиев тәрәпинен өзбек әдебиятында киши эпикалық жанрдың яғный 20-жыллардағы өзбек гүрриңлериндеги шеберлик [7], С.Ташканов тәрәпинен 1960-1970-жыллардағы өзбек сатиралық гүрриңлери хәм характер машқаласы [8], Ш.Адылов тәрәпинен 70-80-жыллардағы өзбек әдебиятындағы гүрриңлерде заманағөй образы [9], Х.Досмухамедов тәрәпинен XX әсирдиң 80-90-жылларындағы өзбек гүрриңшилигинде көркем ойлаўдың жаңаланыўы мәселелери [10], карақалпақ әдебиятында М.Нурмухамедов тәрәпинен карақалпақ прозасының раўажланыў жоллары [11], С.Баҳадырова [12] тәрәпинен 1957-1967-жыллардағы дәслепки карақалпақ гүрриңлериниң раўажланыў жоллары, идеялық-тематикалық бағдарлары, жанрлық хәм көркемлик өзгешеликleri хәр тәрәплеме теориялық жақтан терең изертленген. Сондай-ақ, гүрриң ҳаққында, бул жанрдың өзине тән жанрлық-стилик жақтан өзгешеликleri бир қатар әдебиятшы илимпазлар И.Султанов, Т.Бобаев, Э.Худайбердиев, С.Ахметов, Ж.Нарымбетов, Ә.Қожықбаев, Қ.Камалов, К.Мәмбетов, Т.Қурбанбаева, П.Нуржановлардың илимий мийнетлеринде де талқыға алынған.

Белгили әдебият сыншысы С.Ахметов «Әдебий критикада карақалпақ прозасының мәселелери» атлы шолыў түриндеги мақаласында былай жазады: «Проза критикасында гүрриң жанрына оғада аз кеўил бөлингенлиги байқалады. Бизиң әдебиятшыларымыздан бул жанр ҳаққында аз да болса қәлем силтегенлер М.Нурмухаммедов хәм С.Баҳадыровалар болды. М.Нурмухаммедов өзиниң проза ҳаққындағы көлемли изертлеўинде бул жанрды тарийхы жағынан ғана қарастырады. Ал, С.Баҳадырова «Гүрриң хәм жаслар творчествосы» (1), «Гүрриңлерде шеберлик мәселеси» (2), (1.Әмиўдәрәя, 1970, №3; 2. Әмиўдәрәя, 1970, №11) мақалаларында белгили гүрриңлерди арнаўлы түрде қарастырған хәм оның улыўма прозадағы орнын ашыўға умтылғанлығын қуўатлаймыз. Автордың жетискенлиги сонда, жаслар дәрәтиўшилигиндеги көзге түсип атырған унамлы тенденцияларды байқастырады [13:229].

Гүрриңлердиң жанрлық жақтан терең изертлениўи арқалы илимий мийнетлерде жоқары баҳаланыўы хәм сын пикирлер билдирип, орынлы ескертиўлери эпикалық жанрдағы шығармаларды дәрәтиўшилерге жаңа жуўапкершиликти жүклейди. Илимпаз С.Баҳадырова «Гүрриң жанрының гейпара өзгешеликleri» мақаласында: «Гүрриң – кишкене формадағы эпикалық жанрдың бир түри. Ол басқа жанрлардың ишинде «шеберлик мектеби» [14:75] деп тастыйықлаўы менен бир қатарда, «Гүрриң – турмыстың бир кесиндисин сөз етиўи

де. Турмыстың бир неше эпизодларын өз ишине камтыуы да, геройдың (қахарманның) жалғыз үлгисин сөз етиуі де мүмкін. Онын барлық өмирин бериуі де, адам сезиминің бир кубылысын бериуі де, гүрринде ўақыя таярлықсыз бирден басланып кетиуі де, алдын-ала ол ўақыяны таярлап бериуі де, ўақыя бир жөн басланыуы да, гүрриннің көлеми бир бет болыуы да, ал повестьтиң көлеми менен тең келиуі де мүмкін» [14:76] – деп баҳалы пикир айтады. Илимпаздың бул пикирлерине жүгинетуғын болсақ, хәр бир эпикалық жанр формаларының өзлериниң ишки ўақыялары бир неше онлаған яки жүзлеген ўақыялардан қурылған гүрринлерден ибарат екенлигин тән алыу керек. Илимпаздың «Дәслепки қарақалпақ гүрринлери ҳаққында» мақаласында да Қарақалпақстанда прозалық шығармалардың баспа сөздин пайда болыуы менен газетажурнал бетлеринде көрингенлигин фактлер менен дәлиллеп көрсеткен [15:78]. Ал, «Гүрринлердеги шеберлик» мақаласында [16:115] қарақалпақ әдебиятында гүррин жанрының раўажланыуына туўысқан халықлар әдебиятының тәсири ҳаққында пикир хәм усыныслары билдирген.

1980-жыллардың ақырында қарақалпақ әдебиятында гүррин жанрының жазылуы мүмкиншиликлери ҳаққында А.Аманова: «Қарақалпақ гүррини үлкен прозаға жол ашып берди. Ол басқа прозалық жанрлардың пайда болыуына хәм қәлиплесиуине жағдай жасады» [17:103], - деп көрсетеди. Автор гүррин жанрының 1970-80-жыллардағы раўажланыуы бағдарларына таллау жасайды хәм қарақалпақ гүрринлериниң жанрлық шеңбери кең хәм көп түрли екенлигин көрсетип, «гүррин-ертек, гүррин-легенда, болған хәдийсе туўралы ертек, киноновелла хәм гүррин жанрының раўажланыуының бурыннан бар дәстүрли гүррин жанрының раўажланыуында хат-гүррин, гүррин-монолог, документаль-гүррин, күнделик-дәптер тағы басқа өзгешеликлерин айтып өтеди. Әлбетте, бул пикирлерди еле де изертлеп үйрениу зәрүрлиги туўылады [17:103].

Булар әлбетте, 80-жыллар жуўмақлары бойынша айтылған пикирлер. Лекин, бул илимпазлардан кейин гүррин жанрына қәлем тербетип арнаулы айтылған пикирлер аз болды. 90-жыллардың гүррин жанрының раўажланыуы бағдарлары ҳаққында И.Өтеўлиевтиң, П.Алламбергенованың, Х.Өтемуратовалардың шолыу, илимий мақалалық пикирлери айтылды. Х.Өтемуратова «Хәзирги проза ҳаққында гейпара ойлар» деген шолыу түриндеги мақаласында гүррин жанрының раўажланыуы барысында есапқа алыуы тийис болған әхмийетли пикирлерди ортаға қояды: 90-жыллар прозада роман хәм повестьлер көплеп дөрелди, бирақ гүрринлер аз жазылып атыр» [18:80]. Бүгинлиги қәлеми ысылған, үлкен жазыушыларымыз да гүррин жанрының шебери сыпатында көзге түскен жазыушылар қатарында Г.Есемуратова, Ә.Атажанов, А.Әбдиевлардың дөретиўшилигин атап өтеди. Олардың гүрринлериндеги идеялық-тематикалық жақтан да хәр қыйлы хәм жанрдың өсиўшеңлигин формалық жақтан жетилистириўде

де жаңашыллықты (новаторлықты) жүзеге шығарып атырғанлығы әхмийетли.

90-жыллар гүррин жанрының раўажланыуында «Әмиўдәрәя» журналының активлик көрсеткенлиги белгили. «Әмиўдәрәя» журналында тек 90-жылдың өзінде жәрияланған гүрринлер ҳаққындағы әдебиятшы П.Алламбергенова «Терең идеялы, көркем гүрринлер керек» деген әдебий сын пикирли рецензиялық мақаласын жазды [19:78]. Бунда автор былай жазады: «1990-жылы «Әмиўдәрәя» журналы гүрринлерди жәриялау бойынша бир қанша табысларға ерискен сыяқлы. Өйткени, аўдармалардан тысқары бир қанша онлаған гүрринлер жәрияланды. Ең баслысы, булардың көпшилиги жас талант ийелериниң дөретпелери болып, хәр қыйлы тематиканы камтыйды. Соның ушын да, биз жәрияланған гүрринлерди төмендегише бөлип қарауы орынлы деп ойлаймыз: 1. Хәзирги ўақыттың мәселелерин сөз етиўши гүрринлер; 2. Екинши жер жүзлик урыс темасына байланыслы гүрринлер; 3. Мухаббат темасына байланыслы гүрринлер; 4. Сатиралық, тымсаллық бағдарда жазылған гүрринлер. Усы бағдарда 90-жыллардағы айырым гүрринлерди таллау жасау менен автор төмендегидей жуўмақ жасайды: «90-жылғы гүрринлер ҳаққында гүррин жанрымыз илгерилеп баратырғанға усамайды деп жуўмақ шығарыу тәбийий. –Конфликт босан, жасалмалылыққа қурылуы нәтийжесинде ансат шешиледи, уксас (таныс) сюжетке қурылып, жеке творчестволық өзгешелик сезилмейди. Көбинесе, бири екиншисин, я тематикалық, я идеялық жақтан қайталау сыяқлы. ...Әдебиятымыз майда-нында гүрринлер дөретиўшилиқ өнерге жаңа кирип қиятырған жаслар тәрәпинен жазылмақта. Ал, белгили қәлеми ысылған талант ийелериниң бул жанрға бет бурмай атырғанлығына ашынасаң!» [19:78].

Ғәрезсизлик дәўири қарақалпақ гүрринлериниң идеялық-тематикалық бағдарлары, образ жасау, миллий характер, шеберлик мәселелери ҳаққында илимпаз И.Өтеўлиевтиң «Гүррин жанрының мүмкиншиликлери» [20:75], «Шийрин мухаббат ҳаққында толқыу» [21] мақалаларында 1990-жылларда «Әмиўдәрәя», «Арал», «Арал қызлары» журналларында хәм айырым топламларда жәрияланған гүрринлер ҳаққында хәр тәрәплеме поэтикалық таллау жасалған. Бул пикирлер гүррин жанрын изертлеўде жүдә әхмийетли. Изертлеўши гүррин жанрының жанрлық өзгешеликлери ҳаққындағы пикирлерин ортаға қойған: «Гүррин прозаның ең хәрекетшең жанрларынан бири болып, ол күнделикли өмир ғалма-ғаллары менен тығыз байланысқан турмыс шынлығының бир сәттеги көринисиниң яки аз ғана мәўритти жарыққа шығарыуы менен айрықшаланады. Бул жанрда сөздиң қысқалығы, тужырымлылығы, ой-пикирлердиң жыйнақлылығы биринши орында турады. Гүррин жанрын хәзир айырым жазыушылар киши жанр ретинде қарайды. Көркем әдебияттың қайсы жанры болмасын, онда өмир шынлығын сүүретлеу баслы ўазыйпа. Усыған усаған том-том роман жазыу менен де ерисе алмай жүрген

жазыўшы-ларымызды келтириўимизге болады. Жанрдың үлкен кишиси жоқ яки жазыўшыны үлкен жанра қалем сермеди деп аўыз толтырып бақалаў, егер оның шығармалары турмыс шынлығынан алыс болса, мүмкин емес хәм надурьс болады. Гүрриң жанры менен де аты әлемге белгили болып атырған жазыўшыларымыз мәлим. Сонлықтан, гүрриң жанрының мүмкиншиликлери көп. Ол бүгинги ўақыялар

менен ҳәдийселердин өмир тәшўишлери, ғалмағалларының тийкарғы өзегі-хәрекетшен жанр болып қала береді [20:75].

Демек, усындай пикирлерден жуўмақ шығара отырып, гүрриң жанрының қарақалпақ әдебиятында раўажланыў бағдарларын хәзирги көзқарасларда, ғәрезсизлик тийкарда анализ етиў әҳмийетли мәселе болып табылады.

Әдебиятлар

- 1.Кабдолов З.Современный казахский рассказ. Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. -Алма-Ата: 1961.
2. Акмуханова Б. Пути развития казахского советского рассказа (1917-1941 г. г.) Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. -Алма-Ата: 1962.
- 3.Кебекова Б. Пути развития киргизского советского рассказа. Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. -Фрунзе: 1964.
- 4.Ишанкулиева Э. Жанр рассказа в туркменской советской литературе Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. -Ашхабад: 1967.
- 5.Владимирова Н. Развитие жанра рассказа в узбекской советской литературе (20-е – 40 –е годы). – Ташкент: Изд. «Фан», 1977.
6. Норматов У. Основное тенденции развития современного узбекского рассказа (1956-1961) Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. –Ташкент: 1963.
7. Турдиев Ш. Узбекский рассказ двадцатых годов. Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. –Ташкент: 1968.
8. Ташканов С. Современный узбекский сатирический рассказ и проблема характера (1960-1970) Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. –Ташкент: 1975.
- 9.Адылов Ш. Образ современника в узбекском рассказе (70 –е – 80 –е годы). Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. –Ташкент: 1990.
10. Досмухаммедов Х. Хәзирги ўзбек хикоячилигида бадий тафаккурнинг янгилиниши. 80-йилларнинг иккинчи ярми ва 90-йилларнинг аввалидаги хикоялар мисолида. –Тошкент: 1995. Номзодлик диссертация.
- 11.Нурмухамедов М. Пути развития каракалпакской советской прозы. Автореферат диссертации на соискание учёной степени доктора филологических наук. –Ташкент: 1965.
- 12.Баҳадырова С. Современный каракалпакский рассказ (1957-1967 гг). Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. –Нукус: 1970.
- 13.Қарақалпақ әдебий сыны. -Нөкис: 1993, 229-б.
14. Баҳадырова С. Гүрриң жанрының гейпара өзгешеликлери. Өз ССР ИА ҚҚБ Хабаршысы. 1970, №3, 75-76-б.
15. Баҳадырова С. Дәслепки қарақалпақ гүрриңлери ҳақында. Өз ССР ИА ҚҚБ Хабаршысы. 1970, №4, 78-б.
- 16.Баҳадырова С. Гүрриңлердеги шеберлик. // «Әмиўдәрья». 1970, №10, 115-б
17. Аманова А. Жанрдың мүмкиншиликлери. // «Әмиўдәрья», 1987, №9, 103-б.
18. Өтемуратова Х. Хәзирги проза ҳақында гейпара ойлар» деген шолыў. // «Әмиўдәрья», 1988, №6.
19. Алламбергенова П. «Терең идеялы, көркем гүрриңлер керек». //«Әмиўдәрья», 1991, №10, 78-б.
20. Өтеўлиев И. «Гүрриң жанрының мүмкиншиликлери». /Арал, 1993, № 2-3, 75-б.
21. Өтеўлиев И. Шийрин мухаббат ҳақында толкыў. //Жан даўысы. Илимий-изертлеў. -Нөкис: «Билим», 1993.

РЕЗЮМЕ

Мақалада хикояларнинг ўрганилиш қилиниш тарихи, айниқса, қарақалпақ хикояларининг мустақиллик даврида ўрганилиши масалалари таҳлил қилинган. Қарақалпақ хикояларини хәзирги давр нуктаи-назаридан ўрганиш адабиётшунослик илмидаги энг долзарб муаммо. Хикояларнинг ўрганилишига қилинишида, таникли адабиётшунос олимлар М.Нурмухамедов, С.Баҳадырова, А.Аманова, П.Алламбергеноваларнинг илмий қарашлари асос қилиб олинган.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются история изучения рассказов, особенно вопросы исследования каракалпакских рассказов в период независимости. Изучение современных каракалпакских рассказов с точки зрения сегодняшнего дня является актуальной проблемой литературоведения. В исследовании рассказов в основу взяты научные выводы известных учёных литературоведов М.Нурмухамедова, С.Бахадировой, а также А.Амановой и П.Алламбергеновой.

SUMMARY

This article of narration investigation history especially period of vident present epoch of Karakalpak stories to learn history of literature science the very culmination problem. History of literature is well-know stories of investigation scientist M.Nurmuhammedov, S.Bahadirova, A.Amanova, P.Allambergenova's viewpoint basic of science.

MAZMUNÍ

TÁBIYIY HÁM TEXNIKALIQ ILIMLER

Fizika. Matematika. Informatika

Ибрагимов Б.А. Мультиэлементный инструментальный нейтронно-активационный анализ почв и других объектов по средне и долгоживущим радионуклидам	3
Исмаилов К.А., Исмаилов Б.К., Жалелов М.А. Влияние барических обработок на свойства структур Al - SiO ₂ -n-Si<Ni>	5
Yavidov B., Abdujamilov A., Jumoboyeva O., Safarboyeva F. Uzluksiz makroskopik tizimlarga oid fizika masalalarini yechish II. jismlarning inersiya momentlarini hisoblash.....	7

Ximya. Biologiya. Ekologiya

Казахбаев Б. Саўын сыйырлардың сүтине тәсир көрсетиўши сыртқы факторлар....	11
Оразымбетова Г.Ж., Ерекеева А.С., Абдисаттарова Э.А., Рахимов Г.К., Нурымбетов Б.Ч. Влияние дистиллерной жидкости на физико-механические свойства портландцемента	13

JÁMIYITLIK HÁM EKONOMIKALIQ ILIMLER

Ekonomika

Торebaев О., Қаражанов Б., Алиева Г. Шаңарақ бизнесин раўажландырыў - халықтың бәнтлигин тәмийинлеў хәм пәраўанлығын жетилистириўдиң гиреўи сыпатында	16
--	----

Milliy gárezsizlik ideyaları

Айрапетова А.Г. Религиозность и религиозная социализация	18
Утамбетова А., Шавкатова М. Мәнаўий мийрас – жәмийет тиреги	21

TIL BILIMI HÁM ÁDEBIYATTANÍW

Til bilimi

Бабаниязова Н.П. Особенности вспомогательных глаголов в английском и каракалпакском языках	24
Байниязова С.Т., Байниязов А.Т. Немис хәм қарақалпақ тиллеринде буйрық мейилдиң (императив) жасалыўындағы уқсаслықлар хәм өзгешеликлер	25
Эназаров Т.Дж., Есемуратов А.Е., Бердиева Б.Т. Этнотопонимлерди үйрениў мәселесине	27

Ádebiyattanıw

Алламуратова А.Ж., Алламуратова Г.Ж. Мифологема пути в романе И.Бунина «Жизнь Арсеньева»	30
Алламбергенова К., Алламбергенова Г.К. Қарақалпақ эпосларының генезисине тийкар болған сюжетлик мотивлер типологиясы хәм оның сырт ел алымлары тәрәпинен үйренилиўи мәселелери	31
Бекбергенова М.Д. Әмет Шамуратовтың прозасында образлар типологиясы	36
Дабылов П.А. Лирикалық поэмаларда сюжет хәм композицияның лирикалық қахарман образын жасаўдағы әҳмийети (К.Рахмановтың «Сен ҳаққында қосық», Т.Мәтмуратовтың «Перийзат» поэмалары мысалында)	39
Досымбетова А.А. Т.Қайыпбергеновтың «О дүньядағы атама хатлар» эссесиниң жанрлық өзгешелиги хәм композициясы	41
Қалбаева Г.С. Қарақалпақ халық әпсаналарында ат культы мотиви	43
Ктайбекова З.К. Қарақалпақ гүрринлериниң изертлениў тарийхынан	45
Мамбетов Қ. И.Юсуповтың «Мәмелек ой» поэмасында сүўретлеў усылы хәм жанрлық сыпат	48

Матякупов С. Эркин Вохидов шеърлятида инсон маънавий оламининг бадий ифодаси	50
Нуржанов М. 1980-жыллардағы карақалпақ поэмасында қахарман образының жасалыуы өзгешелиги (К.Каримов дөретиушилиги мысалында)	52
Тоқымбетова Г.А. «Айдос бий» дәстанларында тарийхый ўақыялардың хәм тарийхый тулғалардың сәўлелениуи	54
Төрткүлбаева Т. Қазақ-карақалпақ фольклоры менен әдебияты байланысларының айырым өзгешеликлери	56
Юнусода З.Ю. Возеҳ саёҳатномасида маърифатпарварлик ғоялари талқини	59
PEDAGOGIKA. PSIXOLOGIYA. METODIKA. PEDTEKNOLOGIYA	
Аймухаммедова Т. Улыўма орта билим бериу мектеплери хәм кәсип-өнер колледжлеринде оқыўшыларды кәсипке бағдарлаўда ўзликсизликти тәмийинлеу мәселелери	62
Бекимбетова А.А. Халқ педагогикасида ёшларга деҳқончилик ҳақида тушунчалар бериш ва об-ҳавони аниқлашга ўргатиш тажрибалари	64
Jaksimova U.J. Qaraqalpaq tili (mámleketlik til) sabaǵında mashqalalı tálimnen paydalanıwdıń bazı bir máseleleri	67
Елмуратов Р.Х., Асенов Н.Ж. Обзор методических подходов в обучении иностранному языку	69
Ешмуратов Р.А., Сапарниязов И.А. Биология фанларини ўқитишда ностандарт тест топшириқларидан фойдаланиш масалалари	72
Эшонкулова Н.А. Кон саноати ишчи ходимларида соғлом турмуш тарзини қарор топтиришнинг дифференциал хусусиятлари	75
Файзуллаева Г.Ш. Адабиёт ўқитишнинг узвийлик ва узлуксизлигини таъминлаш – ўқувчи компетенцияларини шакллантириш омили	78
Ильясова З.К. Оқытыўда тәлим мазмунының бөлимлери бойынша өзлестириу дәрежелерин анықлау	81
Каллибекова М., Искендеров Т. Использование образовательного проекта при изучении английского языка	83
Клычева З.П. Оқытыўшы – оқыўшы – шаңарақтың өз ара қарым-қатнасы бойынша мәсләхәт бериу машқалалары	86
Кочкарова Э. Вопросы подготовки учебника по новейшей истории Каракалпакстана для академических лицеев	88
Қалжанов П.У., Тойлибаев С.М., Қеңесбаева Д.Б. Спорт тараўындағы маркетингтің айырым өзгешеликлери	91
Маматов Д.Н. Умумқасбий фанларни ўқитишда лойихалаш методини адабтациялаш.....	93
Muradkasimova K.S. Ten effective tips which bring to effective assessment in teaching adults	95
Пазылов А. Той – тәрбия қуралы сыпатында	96
Сулётбаева Э. Шаңарақ - суицидиал ҳәрәкетлерди сапластырыу факторы сыпатында.....	98
Турениязова А.И., Каналиева Н.Н. Информация қәўипсизлиги пәнин аралықтан оқытыу ушын дидактикалық материаллар жаратыу мәселелери	101
Утанов У. Бўлажак ўқитувчилар маънавиятини шакллантириш мезонлари ва кўрсаткичлари	102
Zohidova S.R. Bo`lajak o`qituvchilarni kasbiy ijtimoiylashtirishning metodologik masalalari	107